

приурочених до цієї конференції. Зокрема, у програмі були заявлені такі гурти: „Кудзьмень”, „Гута”, „Етнасуполка”, „Кроса”, „Талака”, „Раме”, „Гуды” (всі з Білорусі), а також „Будьмо” (м. Київ), „Reketukas” (Вільнюс) та „Горина” (м. Рівне).

Загалом III Міжнародна науково-практична конференція пройшла на високому фаховому рівні головно завдяки участі в ній великої кількості широко відомих дослідників народної творчості. Разом з тим фольклористи-початківці отримали нагоду не лише почути глибокі думки своїх досвідчених колег, але й представити загалу результати власної наукової роботи. Слід також віддати належне організаторам конференції, які не лише чітко та регламентовано провели усі заплановані заходи, а й за кілька місяців – уже на початку літа 2009 року – видали конференційні матеріали обсягом майже 200 сторінок великого формату¹.

Ліна Добрянська

Проблеми етномузикології та фольклористичної
архівістики на Міжнародній науковій конференції
до 70-річчя заснування Кафедри української
фольклористики імені академіка Філарета Колесси

15-17 жовтня 2009 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася Міжнародна наукова конференція, приурочена 70-річчю заснування Кафедри української фольклористики імені Філарета Колесси.

Ювілянтка була створена восени 1939 року як кафедра фольклору й етнографії у Львівському державному університеті імені Івана Франка. Її очолив академік Філарет Колесса – один із фундаторів українського етномузикознавства, музикознавець, композитор, етнограф, літературознавець. Після його смерті у 1947 році інституція на довгі десятиліття припинила своє існування і лише 1991 року продовжила роботу уже як кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси.

Визначаючи основні напрямки роботи конференції, організатори орієнтувались на багатогранність наукових інтересів Ф. Колесси. Відтак запропонована для обговорення проблематика стала певним чином продовженням студій академіка. На конференції працювали секції історії української фольклористики, теоретичних питань фольклористики, фольклору та літератури, фольклористики й етнології, сучасного фольклору, записування й архівування фольклорних текстів, проблем етномузикології.

¹ Див.: Аўтэнтчны фальклор.

Ювілейну конференцію відкрив завідувач кафедри української фольклористики Василь Івашків. З привітанням до учасників і гостей урочистого засідання звернулися внучка Філарета Колесси – Ксеня Колесса, а також заступник проректора з наукової роботи Степан Оришин. Низка виступів на пленарному засіданні була присвячена й історії створення та розвитку кафедри. Зокрема Руслан Марків (Львів) у доповіді „Біля витоків фольклористики у Львівському університеті” ознайомив учасників і гостей конференції з маловідомими фактами з історії кафедри та її працівників – Філарета Колесси, Адама Фішера, Ярини Нестюк та Генріха Перльса. У виступі прозвучали відомості про довоєнну роботу кафедри, при якій функціонували архів, музей, що налічував понад 300 рідкісних екземплярів матеріальної культури, та бібліотека, яка складалася з близько 6000 примірників; про фольклорно-етнографічну експедицію на Волинь 1940 року, а також про закриття інституції у повоєнні роки. Спробі започаткувати на відновленій 1991 року кафедрі етномузикознавчого напрямку був присвячений виступ Володимира Пасічника (Львів) „Володимир Гошовський на кафедрі української фольклористики”. Доповідач наголосив, що В. Гошовський вважав університет саме тим вишем, у якому належить вишколювати етномузикологів, як це прийнято в європейських країнах, і зreferував запропонований ученим спеціальний проект навчання студентів.

Після завершення урочистого засідання робота продовжилася паралельно на трьох секційних засіданнях. Чітко окреслений регламент (20 хвилин на доповідь і 10 на запитання та дискусії), а відтак заздалегідь визначений та прописаний у програмі час виступів дав можливість учасникам і гостям конференції вибирати доповіді для слухання за своїми зацікавленнями та брати активну участь у дискусіях. Окрім того, ще до початку конференції на її інтернет-сторінці¹ були розміщені програма конференції та тези виступів. Це дало змогу всім охочим заздалегідь ознайомитися з основними положеннями заявлених доповідей і зробити дискусії ще цікавішими та змістовнішими.

Одними з найчисельніших і найбільш представницьких на конференції були секції „Проблеми етномузикології” (керівник – Ірина Довгало) і „Записування та архівування фольклорних текстів” (керівник – Андрій Вовчак). У роботі цих секцій взяли участь фольклористи з Нью-Йорка, Пітсбурга, Х’юстона (США), Києва, Львова, Рівного, Сум, Тернополя, Ужгорода, Хмельницького (Україна).

На першому засіданні секції „Проблеми етномузикології” прозвучало три доповіді, виголошені провідними українськими дослідниками музичного фольклору. Зокрема професор, завідувач кафедри музичної

¹ http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/kafedra_folklore/Prohrama_kafedri_70.htm. – 22.12.2010.

фольклористики Національної музичної академії ім. П. Чайковського Олена Мурзина (Київ) виступила із дослідженням „Словесний наголос у музичних зразках пісенної силабіки”, у якому спинилася на наразі мало-дослідженій в українській етномузикології проблемі наголосу в українських піснях. Професор, завідувач кафедри музикознавства, методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін Тернопільського педагогічного університету Олег Смоляк (Тернопіль) представив розвідку „Проста періодичність у формотворенні гаївок Західного Поділля”. Укотре заінтригував своїм дослідженням професор, завідувач кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії ім. М.Лисенка Богдан Луканюк (Львів), який у доповіді „Музична форма пісні ‘Дунаю, Дунаю...’ з чеської граматики Яна Благослава (XVI ст.)” аргументовано спростувавши загальноприйнятну думку про приналежність пісні до балад, визначив її жанр як давньої величальної весільної пісні.

Питанням історії етномузикології та проблемам етномузичної педагогіки було присвячено друге засідання секції. Зокрема Ірина Довгальок (Львів) виступила із доповіддю „Опанас Сластьон в історії дослідження кобзарсько-лірницької традиції”, у якій висвітлила роль відомого дослідника кобзарської та лірницької традиції в епохальному проєкті української інтелігенції із документування дум. Віра Мадяр-Новак (Ужгород) представила свою студію „Історичні передумови зародження етномузикології на Закарпатті”, спинившись на основних моментах, які сприяли розвитку музичних фахових фольклористичних студій на Закарпатті. Виголошена доповідь Ірини Клименко (Київ) „Дискографія української автентичної музики: проблеми першопрохідця” стала своєрідною анотацією підготовленого нею до друку „Реєстру дисків української музичної автентики”. У виступі дослідниця торкнулася особливо проблемного питання, з яким їй довелося безпосередньо зіштовхнутися в роботі: розмежування записів власне автентичної музики та вторинних форм її побутування, що, як правило, не розрізняють вітчизняні дослідники дискографії. Пізнавальним на секції був виступ професора Пітсбурзького університету Адріани Гельбіг (Пітсбург). У доповіді „Ефективна роль ансамблю в етномузичній педагогіці” промовець поділилася з присутніми досвідом американських вишів у залученні студентів немuzичних спеціальностей до народноінструментального музикування. Продовжила педагогічну тему і Ольга Коломиєць (Львів), яка у виступі „Система ‘гуру-шиш’я-парампара’ в традиційній класичній музичній культурі Гіндустані: до питання трансмісії музики усної традиції”, торкнулась методики передачі традиції в індійській музичній культурі.

Наступного дня секція продовжила роботу, розпочавши ранішнє (третє) засідання з обговорення теоретичних проблем етномузикології. Результати польових досліджень представили у своїх виступах Олена Дудар (Хмельницький) „Обжинкові пісні Східного Поділля (за матеріалами

експедиційних записів” та Лариса Лукашенко (Львів) „Трудові наспіви Північного Підляшшя”. Головно на власно здобуті фольклорні матеріали були оперті і наступні доповіді, зокрема Олени Гончаренко (Суми) „Способи кадансування в обрядових наспівах як ознака діалектного стилю”, Юрія Рибак (Рівне) „Весільні передладанки на Західному Поліссі” та Маргарити Скаженник (Київ) „Мелогографічний ландшафт басейну річки Уборть”, які викликали цікаві та змістовні дискусії.

Інформативним став виступ і Марії Соневицької з Нью-Йорка (США) – „Гуцул-етнограф Петро Шекерик-Доників”, з якого розпочало роботу четверте засідання секції „Проблеми етномузикології”. У доповіді молода дослідниця ознайомила слухачів з цікавою та незвичайною статтю народного дослідника-аматора. Продовжили серію портретів народних виконавців у своїх дослідженнях проф. Богдан Яремко (Рівне) „Штрихи до творчого портрета лідера-скрипаля Юрія Книшука (‘Штудера’)” та проф. Надія Супрун-Яремко (Рівне) „Творчий портрет гуцульського мультиінструменталіста Василя Івасишина (‘Темного’)”, ілюструючи доповіді унікальними світлинами.

Паралельно з останнім засіданням секції „Проблеми етномузикології” розпочала працю секція „Записування та архівування фольклорних текстів”. Її відкрив своєю розвідкою „Фольклор як засіб впливу на формування національної ідентифікації в умовах глобалізації суспільства” Віктор Ковальчук (Рівне). Власне проблемам архівування були присвячені наступні виступи. Зокрема Юрій Рибак виголосив доповідь „Архів студентських фольклорних записів і випускних робіт кафедри музичного фольклору РДГУ”, у якій дав вичерпну характеристику фондам лабораторії музичної етнографії при кафедрі музичного фольклору РДГУ, а Ліна Добрянська (Львів) у виступі „Деякі аспекти оцифрування фонограмархіву ПНДЛМЕ” поділилася з колегами досвідом відомої та авторитетної в Україні інституції.

Обговорення піднятих проблем з архівування фольклору в Україні було продовжено і на другому засіданні секції. У спільній доповіді Ірини Клименко та Олега Коробова (Київ) „Формування електронного звукоархіву на прикладі АудіоФонду Лабораторії музичної етнографії НМАУ”, дослідники поділилися власним експедиційним, так і післяекспедиційним досвідом опрацювання фольклорних матеріалів. Наступні доповіді Андрія Вовчака (Львів) „Електронний інтернет-архів українського фольклору: перспективи і можливості” та Ярослава Давидовського (Львів) „Сучасні інформаційні технології: способи та практика їх використання у фольклористичних дослідженнях” підняли особливо назрілу сьогодні проблему – використання можливостей Інтернету для етномузикологічної праці. Таким наглядним прикладом перспектив і можливостей новітніх технологій та використання їх для наукових цілей став виступ на конференції Антонія Поточняка (Х’юстон) „Кілька слів

про розвиток фоноархівів України за останніх 70 років та формування практики архівної справи як частини етномузикознавчої науки”. Оскільки дослідник не мав змоги особисто прилетіти в Україну та виголосити свою доповідь, з ним завдяки Інтернету був налагоджений онлайнівський відеозв’язок. Тож Антоній Поточняк став активним учасником засідання секції: ставив запитання, давав свої зауваги. Він не тільки поділився своїми здобутками, але й почув коментарі та запитання після виголошення своєї змістовної та багатой на фактаж доповіді.

Окрім праці дослідників у різнопланових секціях, у рамках конференції був проведений книжковий форум, на якому учасники конференції мали змогу презентувати різні друковані видання. Для цього було відведено спеціальне, спільне для всіх секцій, засідання. Серед представлених новинок – два випуски (четвертий та п’ятий) щорічника „Етномузика” (Василь Коваль), збірники серії „Етнокультурна спадщина Полісся” (Віктор Ковальчук), уперше презентований кварталник „Міфологія та фольклор” (Ігор Гунчик), монографія Василя Івашківа „Художня, літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша” (Василь Івашків), словник-довідник „Українська фольклористика” (Михайло Чернопиский) та інші.

Ірина Довгалюк

Традыцыйная мастацкая культура беларусаў. У 6 т.
Т. 4. Брэсцкае Палессе. У 2 кн. / В.І. Басько [і інш.];
ідэя і агул. рэдагаванне Т.Б. Варфаламеевай. – Кн. 1. –
Мінск: Вышэйшая школа, 2008. – 559 с.: каляр. іл.;
Кн. 2. – Мінск: Вышэйшая школа, 2009. – 863 с.: каляр.
іл., 1 электрон.-апт. дыск (CD-Rom).

У 2008 та 2009 роках білоруські фольклористи опублікували дві книги із чергового тому фундаментальних наукових видань у рамках послідовно реалізованого проекту „Традиційна мистецька культура білорусів”, спрямованого на комплексне висвітлення народної творчості кожної із шести етнографічних областей. У перших трьох томах охарактеризовано етнічну культуру Могилевського Подніпров’я (2001), Вітебського Подвиння (2004)¹ та Гродненського Понемання (2006). Рецензоване четверте видання стосується фольклорної традиції найближчої нам у

¹ Рецензію автора на перших два томи див.: Рибак Ю. Традиційная мастацкая культура беларусаў // Етномузика / Упоряд. Б. Луканюк. – Львів, 2007. – Число 2. – С. 216-219.